

درست و غلط در زبان از دیدگاه زبان‌شناسی

مجموعه مقاله‌ها و نقدها

هوشنگ اسماعیلی، رضا باطنی، علی محمد حق‌شناس، حسین سامعی،
ویدا شقایق علی‌شرف‌مادقی، علاءالدین طباطبائی، امید طبیب‌زاده،
هرمز میلانیان، ابوالحسن نجفی، مهرداد نفزگوی کهن، احسان یارشاطر

به کوشش فرهاد قریشی‌زاده

کتاب

تهران ۱۳۹۹

عنوان و نام پدیدآور:	درست و غلط در زبان از دیدگاه زبان‌شناسی: مجموعه مقاله‌ها و نقدها/ هوشنگ اعلم... [و دیگران]؛ تهران: کتاب بهار، ۱۳۹۸. ۲۶۰ ص.
مشخصات نشر:	کتاب بهار؛ ۴۸
مشخصات ظاهری:	زبان فارسی و زبان‌شناسی ایرانی؛ ۱۳. ۹ - ۱۴ - ۷۰۶۷ - ۶۲۲ - ۹۷۸
فروست:	فیا
شابک:	هوشنگ اعلم، محمدرضا باطنی، علی محمد حق‌شناس، حسین سامعی، ویدا شقاقی، علی‌اشرف صادقی، علاءالدین طباطبایی، امید طیب‌زاده، هرمز میلانیان، ابوالحسن نجفی، مهرداد تغزگوی کهن، احسان یارشاطر
وضعیت فهرست‌نویسی:	زبان‌شناسی -- مقاله‌ها و خطابه‌ها
یادداشت:	Linguistics -- Addresses, essays, lectures
موضوع:	فارسی -- مقاله‌ها و خطابه‌ها
موضوع:	Persian language -- Addresses, essays, lectures
موضوع:	فریان‌زاده، فرهاد، ۱۳۶۳ - . گردآورنده
شناسه افزوده:	۱۳۸۶ - ۱۳۰۷ - ۱۳۹۸
شناسه افزوده:	۱۳۸۶ - ۱۳۰۷ - ۱۳۹۸
رده‌بندی کنگره:	۱۳۸۶ - ۱۳۰۷ - ۱۳۹۸
رده‌بندی دیوبی:	۴۴۰
شماره کتاب‌شناسی ملی:	۶۰۷۹۱۱۲

کتاب

تهران: خیابان بهار، کوچه حمید صدیه، شما، ۲۵، واحد ۶ (تلفن: ۷۷ ۵۲ ۴۷ ۸۱)

درست و غلط در زبان از دیدگاه زبان‌شناسی مجموعه مقاله‌ها و نقدها

هوشنگ اعلم، محمدرضا باطنی، علی محمد حق‌شناس، حسین سامعی، ویدا شقاقی، علی‌اشرف صادقی، علاءالدین طباطبایی، امید طیب‌زاده، هرمز میلانیان، ابوالحسن نجفی، مهرداد تغزگوی کهن، احسان یارشاطر

به کوشش فرهاد قربان‌زاده

ویراسته مریم رفیعی

چاپ اول: ۱۳۹۹

شمارگان: ۵۰۰

صفحه‌آرا: مریم درخشان گلریز

طراح جلد: پاشا دارابی

چاپ و صحافی: پردیس دانش

شابک: ۹ - ۱۴ - ۷۰۶۷ - ۶۲۲ - ۹۷۸

همه حقوق چاپ و نشر این کتاب محفوظ و مخصوص کتاب بهار است

کتاب بهار (0912 122 6008), @Ketabe_Bahar, 94@ketabebaharpub@gmail.com

مرکز پخش: پیام امروز (۳۵ ۶۵ ۴۸ ۶۶)

فهرست

- پیشگفتار نه
- درباره نویسندگان مقاله یازده
- آثار زبان‌های اروپایی در زبان براید، ادیب و تلویزیون ایران ۳
- هوشنگ اعلم
- اجازه بدهید غلط بنویسیم ۱۹
- محمد رضا باطنی
- هیاهوی بسیار بر سر هیچ ۲۹
- محمد رضا باطنی
- فارسی بیدی نیست که از این بادها بلرزد ۴۵
- محمد رضا باطنی
- «درست» و «غلط» از زبان بلومفیلد ۵۷
- ترجمه علی محمد حق شناس
- زبان، زبان شناس، ویراستار ۶۷
- علی محمد حق شناس
- نسبت ویراستار با دستور زبان ۷۷
- حسین سامعی

- ۸۵ درست و غلط در زبان
ویدا شقاقی
- ۱۰۵ تحول زبان و تثبیت یا معیارسازی آن: دو جریان مخالف و ناگزیر
علی اشرف صادقی
- ۱۱۷ خطاهای تلفظی و بیانی در صداوسیما
علی اشرف صادقی
- ۱۲۳ دربارهٔ زبان فارسی، ویرایش زبانی و درست و غلط در زبان
علی اشرف صادقی
- ۱۳۹ زبان معیار در ارتباط با صداوسیما
علی اشرف صادقی
- ۱۴۵ گرده‌برداری در واژه‌سازی
علاءالدین طباطبایی
- ۱۵۳ غلط‌نویسیم، از چاپ اول تا ویراست دوم
امید طیب‌زاده
- ۱۷۱ درست و غلط در زبان از دیدگاه زبان‌شناسی
هرمز میلانیان
- ۱۹۱ تلفظ طبیعی در رادیو
هرمز میلانیان
- ۱۹۹ آیا زبان فارسی در خطر است؟
ابوالحسن نجفی
- ۲۲۳ ضرورت تعیین مبانی درست و غلط در زبان
ابوالحسن نجفی
- ۲۲۷ نقش بازتحلیل در تغییرات صرفی زبان فارسی
مهرداد نغزگوی کهن
- ۲۴۱ غم زبان
احسان یارشاطر

پیشگفتار

کتاب پیش رو در بردارنده بیست مقاله از دوازده زبان‌شناس صاحب‌نام دربارهٔ درست و غلط در زبان است که به ترتیب الفبایی نام خانوادگی نویسندگان آن‌ها آورده شده‌اند. جز یک مقاله، بقیه آن‌ها پیش از این منتشر شده‌اند. نام کتاب نیز برگرفته از عنوان یکی از مقاله‌های دکتر هرمز میلانیان است. مؤلفان اغلب این مقاله پوشیده‌اند با نقد دیدگاه‌های غیرعلمی و گمراه‌کننده رایج، از منظر علم زبان‌شناسی به موضوع نگرند و چشم‌انداز تازه‌ای در برابر خواننده قرار دهند. مخاطبان این کتاب ویراستاران، نویسندگان مترجمان، و علاقه‌مندان به پاکیزه‌نویسی‌اند.

انگیزه گردآوری چنین کتابی در جلسه‌ای با مدرس احمد خندان، مدیر انتشارات کتاب بهار، شکل گرفت. در همان جلسه فهرستی از این مقاله‌ها تهیه کردیم و به پیشنهاد دکتر علی‌اشرف صادقی مقاله «غم زبان» از دکتر احسان یارمهر نیز به این مجموعه افزودیم.

مقاله «دربارهٔ زبان فارسی، ویرایش زبانی و درست و غلط در زبان» را براساس چند مصاحبه منتشر شده از دکتر علی‌اشرف صادقی تدوین کرده‌ایم. خانم مریم رفیعی، از همکاران نگارنده در فرهنگ فارسی روز و ویراستار کتاب پیش رو، در تأویس این مقاله نقش مهمی داشته‌اند. دکتر صادقی نیز صورت مدون مقاله را ملاحظه و در صورت آن را ویرایش کردند.

دکتر مهرداد نغزگوی‌کهن در رایانامه‌ای به نگارنده دربارهٔ مقالهٔ خود با عنوان «نقش بازتحلیل در تغییرات صرفی زبان فارسی» متذکر شدند که «من در مقالهٔ مفصل‌تری که در مجلهٔ فولیا (مجلهٔ انجمن زبان‌شناسی اروپا) سال ۲۰۱۶ چاپ شد، تحلیل‌های بسیار مفصل‌تری را در این باره و با استفاده از ۱۱۰ متن فارسی از قرون متقدم تاکنون آورده‌ام». علاقه‌مندان برای اطلاع از دیدگاه‌های جدیدتر و کامل‌تر ایشان می‌توانند به این مقاله، که مشخصات آن در پی می‌آید، مراجعه فرمایند:

Mehrdad Naghzhguy-Kohan and Tania Kuteva, "On competition and blocking in inflectional morphology: Evidence from the domain of number in New Persian", *Folia Linguistica*, 2016; 50(1): 65–96.

نگارنده از افراد زیر سپاسگزار است:

- مهندس احمد خندان؛ ایشان با اطلاعات گسترده خود در کتاب‌شناسی درست و غلط، در گردآوری مقاله‌ها راهنمای نگارنده بوده‌اند و بخش «درباره نویسندگان مقاله‌ها» را نیز گردآوری کرده‌اند. همچنین چندین بار کتاب را خواندند و بارها سهوهای مرا گوشزد کردند. افزون بر این‌ها، ایشان زحمت کسب اجازه از مؤلفان یا بازماندگان آن‌ها را بر دوش داشته‌اند. ایشان در پدید آمدن این کتاب بیش از نگارنده نقش داشته‌اند.

- خانم مریم نیری؛ ایشان متن حروف‌نگاری‌شده مقاله‌ها را ویرایش کردند و صورت ویراسته‌ای از آن‌ها را، بر اختیار نگارنده قرار دادند. همچنین، چنان‌که گفته شد، در تدوین مقاله «درباره زبان فارسی»، روش زبانی و درست و غلط در زبان» از راهنمایی‌های ایشان بهره‌مند بوده‌ام.

فرهاد قربان‌زاده

بهمن ۱۳۹۸